

громадянське виховання, його доцільно розглядати як таке, що поєднує в собі патріотичне, правове та моральне виховання особистості.

Отже, саме життя ставить завдання – виховувати дітей як громадян, які люблять свою Батьківщину – Україну, свій народ, мають національну самосвідомість, гуманістичну мораль, знають свої права і свободи, вміють ними керуватися у своїй життєдіяльності.

Громадянське виховання передбачає формування в особистості відповідального ставлення до сім'ї, до інших людей, всього народу і Батьківщини. Громадянин має добросовісно виконувати не тільки конституційні закони й власні суспільні обов'язки, привносити свою частку у процвітання нашої країни. В умовах сьогодення важливо, щоб кожен відчував відповідальність за долю усєї планети, якій загрожують різноманітні катастрофи і усвідомлював себе громадянином планети Земля.

Практика підтверджує, що саме у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку формується такий важливий процес як громадянське виховання. Творчі, відповідно підготовлені педагоги вміло проєктують розвиток громадянських якостей дітей – і прагнуть, щоб їхні вихованці не тільки усвідомлювали певні морально-правові категорії, а й емоційно переживали певні громадянські норми поведінки.

Досвід нашої роботи показує, що педагогічна майстерність педагогів здатна перетворити складні категорії громадянського виховання у цілком доступні для дітей поняття.

На нашу думку, важливою і своєрідною щаблюною засвоєння дитиною досвіду гуманізму, громадянської поведінки, моральних норм, громадянських цінностей, установок, вимог, притаманних сучасному суспільству став саме спеціалізований навчально-виховний комплекс „Пролісок”.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бех І. Д. Концепція виховання особистості / І. Д. Бех // Рідна школа. – 1991. – № 5. – С. 40–47.
2. Бех И. Д. Нравственность личности: стратегия становления / И. Д. Бех. – Ровно : Редакционно-издательский отдел управления по печати, 1991. – 146 с.
3. М'ясоїд П. А. Загальна психологія : навч. посіб. / П. А. М'ясоїд. – К. : Вища школа, 2000. – 476 с.
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський – Т. 2. – К. : Рад. школа. – 670 с.

Анотація

Т.М.Ризак

Воплощение идей В.А.Сухомлинского в специализированном учебно-воспитательном комплексе „Подснежник”

В статье рассмотрены идеи общественного воспитания и социализация личности ребенка в условиях специализированного учебно-воспитательного комплекса „Подснежник”.

Ключевые слова: социализация ребенка, учебно-воспитательный комплекс, общественное воспитание.

Summary

T.M.Rizak

Embodiment of Sukhomlyns'kyi's Ideas in a Special Education Center „Snowdrop”

The article deals with ideas of public education and socialization of a child in a special education center „Snowdrop”.

Keywords: socialization of a child, educational complex, public education.

Дата надходження статті:

„2” вересня 2011 р.

УДК 37.035(051):292 В.О.Сухомлинський (477)(045)

В.В.РОЗГОН,

аспірантка

(м.Івано-Франківськ)

Гуманістичні ідеї виховання В.О.Сухомлинського на сторінках науково-педагогічних часописів

У статті проаналізовано гуманістичні погляди В.О.Сухомлинського на виховання дітей у закладах освіти та в сім'ї. Зазначені основні науково-педагогічні часописи, в яких були опубліковані статті й твори великого педагога.

Ключові слова: гуманізм, публікація, педагог, наукова преса, моральні цінності.

Теоретична, літературно-педагогічна творчість і практична діяльність видатного українського педагога Василя Олександровича Сухомлинського (1918-1970) увійшла до історії вітчизняної педагогічної думки помітною сторінкою. Його педагогічні, публіцистичні та літературні праці й учительський досвід значно вплинули на практичну діяльність дитячого садка та школи, збагатили педагогіку України новими положеннями і думками.

Основні праці В.О. Сухомлинського розпорошені по газетних і журнальних публікаціях, немало їх зібрано і упорядковано в численні тематичні збірки та у тритомному і п'ятитомному (українською й російською мовами) виданнях вибраних творів „невтомного” трударя педагогічної ниви”.

Твори В.О. Сухомлинського відомі у виданнях різними мовами народів світу від болгарської до японської; його спадщина розглядається (вивчається) в провідних університетах і педагогічних інститутах Європи, окремі статті та уривки з фундаментальних праць друкуються в педагогічних журналах Польщі, Німеччини, Чехії, Словаччини, Румунії, Австрії, Іспанії, Фінляндії та інших країн.

Слід зазначити, що педагогічні погляди В.О. Сухомлинського сформувалися в ході й унаслідок натхненної клопіткої учительської праці (розпочав викладати рідну мову і літературу у Васильківській, потім Зибківській школах Онуфріївського району в 1935 р. і скінчив свій шлях 2 вересня 1970 року на посту директора Павлівської середньої школи), творчої діяльності вченого (кандидат педагогічних наук з 1955 р.), заслуженого вчителя України, члена-кореспондента кількох педагогічних академій. Тож основні праці відомого і визнаного у світі педагога увібрали в себе і частку його практичної діяльності, в якій, як зворотний зв'язок, апробувалися провідні теоретичні висновки В.О. Сухомлинського як вченого, педагога-експериментатора, учителя-новатора.

У численних педагогічних виданнях більшості країн світу з'являються популярні чи критично-аналітичні статті, розвідки, окремі брошури і навіть книги, присвячені теоретичній спадщині й практичній діяльності визначного педагога, а в Україні складається своєрідна школа сухомлинознавства, що об'єднує авторів праць про Добротворця – Василя Олександровича Сухомлинського.

У педагогічну науку Василь Олександрович прийшов у 50-х роках минулого століття. З 1952 року він почав активно друкуватись у науково-педагогічних журналах „Радянська школа”, „Українська мова в школі”, „Народное образование”, „Советская педагогіка”, „Семья и школа”, „Дошкільне виховання”. Його статті перекладалися молдавською, вірменською, грузинською, казахською та іншими мовами народів СРСР, друкувалися в НДР, Польщі, Югославії, Румунії, Болгарії.

У 1955 році В.О. Сухомлинський успішно захистив у Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка кандидатську дисертацію „Директор школи – керівник навчально-виховної роботи” на здобуття вченого ступеня кандидата педагогічних наук. Наступного року вийшла його перша монографія „Воспитание коллективизма у школьников”, а згодом одна за одною побачили світ книги „Трудовое воспитание в сельской школе”, „Виховання в учнів любові і готовності до праці”, „Педагогічний колектив середньої школи”, „З досвіду роботи сільської школи”, „Воспитание коммунистического отношения к труду”, „Виховання моральних стимулів до праці у молодого покоління”, „Виховання радянського патріотизму у школярів”, „Система роботи директора школи”. Дані публікації висвітлювалися на сторінках науково-педагогічних часописів. Почали видаватись книги в перекладі за кордоном.

Ім'я В.О. Сухомлинського як ученого, автора наукових праць стало широко відомим. У 1957 році його обрали членом-кореспондентом АПН РРФСР, а у 1968 році – членом-кореспондентом Академії педагогічних наук СРСР. У 1958 році йому присвоєно звання „Заслужений вчитель УРСР”. У 1959 році Василь Олександрович був делегатом з'їзду вчителів УРСР, а у 1960 році брав участь у роботі Всеросійського з'їзду вчителів. Цього ж року його нагороджено орденом Леніна. В.О. Сухомлинський - автор 41 монографії і брошур, більше 600 статей, 1200 розповідей і казок. Загальний тираж його книг складає близько 4 млн.екземплярів на різних мовах світу [2, с.20].

Особливо плідними і яскравими в житті В.О. Сухомлинського були 60-ті роки, коли повною мірою розкрився його блискучий самобутній талант педагога-дослідника, керівника школи, вченого, публіциста. Саме тоді він написав найкращі книги, статті, твори для дітей.

У роки „хрущовської відлиги” В. Сухомлинський активно відстоював, практично реалізовував і широко пропагував нову філософію освіти, яка базувалась на ідеях демократизації, гуманізації, орієнтації на особистість дитини як неповторну індивідуальність. Твори цього періоду життя присвячені вихованню особистості, формуванню духовного світу дітей: „Як ми виховали мужнє покоління”, „Вірте в людину”, „Духовний світ школяра”, „Людина неповторна”, „Моральні заповіді дитинства і юності” та ін. За кожною працею – глибокі роздуми, педагогічні дослідження, аналіз, нерідко велике нервово напруження.

Одним із перших у вітчизняній педагогіці Василь Олександрович довів, що гуманізм – це обов'язкова риса творчої педагогіки. Принцип гуманізму пронизує всю творчість педагога і є основою гармонійного розвитку особистості. В його педагогічній діяльності гуманізація навчання і виховання стала головною стратегічною лінією. Вчений вважав, щоб стати справжнім

вихователем, треба пройти школу сердечності, тобто пізнати серцем все, чим живе та про що думає вихованець. Педагог переконливо стверджував, що виховання гуманізму, людяності здійснюється через творення людям добра [5, с.501].

Вищеозначеній проблемі присвячено більшість робіт В.О. Сухомлинського. На його думку, ідея людяності насамперед реалізується через розвиток всіх потенціальних, інтелектуальних і фізіологічних можливостей особистості. Всебічно розвинена особистість втілює в собі повноту і гармонію сил, здібностей, пристрастей, потреб, які визначають моральну, ідейну, громадянську, розумову, творчу, трудову, естетичну, емоційну та фізичну досконалість. Педагог наголошував, що працюючи над втіленням в практику ідеї всебічного розвитку ніколи не можна досягти однакової межі інтелектуального збагачення, пізнання та духовного удосконалення. Ця нерівність визначається природою дитини, її родинним оточенням, соціальним середовищем. Зрештою цю нерівність відчувають і самі діти, і часто у них, особливо під впливом наслідків навчання, з'являється почуття меншовартості. Як гуманіст, В.О. Сухомлинський засуджував діяльність вихователів і учителів, яка змушує дітей так себе почувати. Кожна людина повинна бути щасливою, вважає педагог, і в цьому їй має допомогти дитячий садок та школа. Духовне життя школи або дошкільного закладу та їх вихованців не повинні обмежуватися самими успіхами в оволодінні навчальною програмою. Для того, щоб сформувати культуру бажань необхідно, вважав В.Сухомлинський, навчити дітей азбуці моральної культури.

У праці „Як виховати справжню людину” подається моральний ідеал, який увібрав у себе найкращі риси менталітету українського народу. В ній розкриваються конкретні принципи, істини, повчання, настанови, рекомендації тощо. Подаються вони у вигляді правил „Десять не можна”, „Дев'ять негідних речей” та 14 Законів дружби, що складають азбуку моральної культури. В ній розкриваються зміст і методика виховання у дітей любові до Батьківщини, ставлення до людей і обов'язку перед ними, ставлення до батьків, рідних, близьких, розуміння життя, добра і зла в ньому, виховання високих моральних якостей і норм поведінки. Автор у цій праці вперше у вітчизняній педагогіці глибоко розкриває суть таких понять, як людяність, патріотизм, відповідальність, гідність, терпимість, тактовність і т. ін. На конкретних прикладах подається методика утвердження в юних душах почуття совісті, сорому, справедливості, скромності, щедрості, милосердя [1, с.6].

На думку В.О.Сухомлинського, – одна з найскладніших і найгостріших проблем, над якими треба працювати і в теоретичному, і в практичному планах – це проблема виховання моральних цінностей засобами слова, адже слово вихователя, як інструмент впливу на душу вихованця, нічим не замінити.

Вплив слова вчителя на дітей з метою виховання у них моральних цінностей великою, мірою залежить від емоційної культури самого вчителя. Справжній майстер – вихователю дає моральну оцінку вчинкам і поведінці учнів не спеціально дібраним гострим слівцем. А насамперед емоційним відгінком звичайних слів. В.О. Сухомлинський наводить приклад фразою „Як недобре ти зробив”. Він зазначає, що ці слова, сказані одним учителем, пробуджують у вихованця прикрість, глибокі докори сумління навіть збентеження, а сказані іншим – вони не пробуджують ніяких почуттів, сприймаються байдуже. Перший учитель відзначається емоційною культурою, якої неможливо навчитися спеціально, вона якнайтісніше пов'язана з моральною культурою, людяністю, чуйністю душі. У другого вчителя слово „знелюднене”, і цю порожнечу вчитель часто намагається заповнити криком. У дитячих садках та школах багато таких „вчителів (вихователів)”, які володіють лише однією нотою емоційної гами – обуренням! Вони, вважає Василь Олександрович, гідні глибокого жалю, оскільки їхній виховний вплив на учнів дорівнює нулю. [10, с.322]

Висока гуманістична позиція В.О. Сухомлинського виявилася і в його ставленні до сім'ї. Він вважав, що гармонійний, всебічний розвиток можливий лише за умови, коли школа і сім'я будуть діяти одноставно і стають одностайними у спільній роботі. У багатьох своїх творах педагог показав як розвиток особистості залежить від культури батька й матері, як пізнаються людські стосунки і суспільне оточення на прикладі батьків [3, с.17].

Уперше в педагогіці В.Сухомлинський обґрунтував неповторну концепцію, яка базується на глибокому психологічному аналізі сімейних відносин, принципах гуманізму, визнанні дитини вищою цінністю, визначив місце сім'ї в цілісному процесі формування особистості, розробив і перевіряв на практиці ідею співдружності сім'ї і школи у вихованні дітей тощо. Його наукові напрацювання, практичний досвід були і залишаються базовими для подальшого розвитку теорії і практики сімейного виховання в Україні.

„Сім'я в нашому суспільстві, – писав В.Сухомлинський, – це первинний осередок багатогранних людських відносин – господарських, моральних, духовно-психологічних, естетичних, виховних. Однак могутньою виховною та облагороджуючою силою для дітей вона стає

тільки тоді, коли батько і мати бачать високу мету свого життя, живуть в ім'я високих цілей, що звеличують їх в очах дитини" [4, с.414]. В.Сухомлинський глибоко досліджує внутрішній світ дитини, закономірності її розвитку, залежність формування її мотивів, потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій від впливу сімейного середовища, зусиль вихователя і вихованців.

Мету сімейного виховання педагог формулював у дусі тих вимог, які ставляться перед загальною системою виховання особистості взагалі. Адже зусилля сім'ї, дитячого садка і школи мають діяти в одному напрямі. Не потребує доказів і той факт, що В.Сухомлинський високо підніс роль і значення сім'ї у вихованні підростаючого покоління. У величезному педагогічному доробку українського педагога важко навіть знайти праці, в яких би він не оспівував, не опоетизовував сім'ю, не піклувався її проблемами. Вражає не тільки наукова виваженість і переконливість його тверджень і висновків, але їх емоційність і художність [8].

Виховання дітей, наголошує Сухомлинський, вимагає від батьків величезного напруження сил, веде не лише до гармонійного розвитку дітей, але й до самовизначення батьків, утвердження їх людської гідності. „Є десятки, сотні професій, спеціальностей, робіт, - зазначає педагог, - один буде залізницею, інший зводить житло, третій вирощує хліб, четвертий лікує людей, п'ятий шие одяг. Та й найуніверсальніша, найскладніша і найблагородніша робота, єдина для всіх і водночас своєрідна, неповторна в кожній сім'ї – це творення людини" [4, с.413].

Успіх досягнення поставленої мети В.Сухомлинський безпосередньо пов'язував із пріоритетністю в підході батьків до виконання своїх виховних обов'язків: „Яка б у вас відповідальна, складна, творча робота не була на виробництві, – знайте, що вдома на вас чекає така ж відповідальна, так ж складна, така ж тонка робота – виховання дитини. Скрізь вас можна замінити іншим працівником – від сторожа на тваринницькій фермі до міністра; справжнього ж батька не замінить ніхто. І якщо перед вами вибір – іти завершувати роботу, за яку – ви це точно знаєте – вас представлять до високої нагороди, чи йти до школи, рятувати сина, з яким нещастя, – ідіть до школи, рятуйте сина" [4, с.411].

Виховання дітей – це віддавання духовних сил. Людину ми творимо любов'ю – любов'ю батька до матері і матері до батька, любов'ю матері і батька до людей, глибокою вірою в красу і гідність людини. Чудові діти виростають у тих сім'ях, де батько і мати по-справжньому люблять одне одного і водночас люблять і поважають людей. „Я відразу бачу дитину, в якій батьки глибоко, сердечно, красиво, віддано люблять одне одного. У цієї дитини – мир і спокій в душі, глибоке душевне здоров'я, щиросердна віра в добро, віра в красу людську, віра в слово вихователя" [4, с.413]. Вплив сім'ї на дитину настільки великий, що людина відчуває, несе в собі протягом усього життя. Починає дитина пізнавати світ людини з батька і матері, далі учитель разом із батьком і матір'ю веде її по першій стежці життя, потім у дію вступають інші виховні інституції, активізується процес саморозвитку.

В.Сухомлинський займався різноманітними проблемами сімейного виховання. Серед них – сім'ї і сімейне виховання у житті дитини, формування її як особистості. Педагог із нових позицій підходить до оцінки життєвої позиції і ролі дитини в сім'ї. Діти в сім'ї – це не тільки слухняні виконавці волі батьків і старших, вони рівноправні члени сім'ї, активні учасники всіх сімейних справ, вони можуть чинити взаємний позитивний вплив на сім'ю, поведінку батьків і старших, їх ставлення до своїх сімейних і громадських обов'язків. Вони не повинні відчувати своєї нерівності, неповноцінності, приниженої гідності. В.Сухомлинський активно відстоював право дітей втручатися в сімейні справи. Він указував на необхідність єдиних уявлень у батьків щодо виховання дітей, а звідси випливає єдність їх вимог.

Особливу роль педагог відводив матері. В.Сухомлинський у своїй школі створив культ матері, дух високого ставлення до жінки. Мати для В.Сухомлинського була джерелом людського життя і краси, найсвятішим і найпрекраснішим у житті людини. У розумі, почуттях, душевних пориваннях матері полягають перші витoki моральності. Розумна, духовно багата, горда людина, яка вміє дорожити своєю духовною володаркою і повелителькою в сім'ї. Від її авторитету залежить авторитет інших членів сім'ї.

Значну роль В.Сухомлинський відводив батьку. Його роль визначалася єдиним словом – відповідальність. Справжній батько – особистість сильна, яскраво виражена, людина мужня і мудра. Мужність чоловіка, батька, на думку В.Сухомлинського, полягає в умінні захищати і оберігати жінку і дітей. Могутня духовна сила виховання закладена в тому, що діти вчаться дивитися на світ очима батька, вчаться у батька поважати, шанувати матір, бабусю, жінку. „Батько прийшов з роботи – і перше, про що він запитує – як здоров'я його бабусь – матері і жінки" [4, с.410].

Найперша умова існування щасливої родини – любов між батьками. „Подружня любов – це ті найтонші корінці, що живлять дерево батьківської і материнської мудрості. Любити дружину – це значить шанувати її, берегти, боготворити її, вірити розумом і серцем, що вона – найкраща з усіх

жінок світу, тому що вона твоя дружина і мати твоїх дітей, отже, не зраджуй її навіть у думці” [4, с.413].

Немає для батька і матері більшої радості, чим подяка їх дітей, і немає нічого гіршого для материнського і батьківського серця, ніж відчуття байдужості, невдячності. Невдячний син, невдячна дочка – у народній етиці це найгостріше, найглибше осудження людських вад. „Якщо ви, батьки і матері, прагнете, щоб ваш син хотів бути хорошою людиною, дорожив своєю гідністю, щоб слово і воля батьківські і материнські були для нього непорушним законом, – навчіть його в дитинстві бачити все дерево життя – від найтонших коренів до відмираючих гілок, які відходять у небуття”. Повага народжується із спільності духовного життя батька, матері, дітей. Повага – це не просте знання занять батьків. „Нерідко буває, що син надто вже добре розуміє, скільки здоров'я, енергії вкладає в нього мати, але безсердечно, байдуже ставиться до неї. Поважати батьків – це означає виявляти в чомусь самого себе, бачити себе в чомусь” [4, с.445].

На думку В.Сухомлинського, батьки, які все дозволяють своїм дітям, позбавляють їх щастя, яке неможливо купити, продати, передати в спадок і т.д. Не треба задовольняти всі потреби і бажання дитини, а необхідно їх окультурювати. „Культура людських бажань – це стовпова дорога сімейного виховання. Ми переконуємо матерів і батьків, що дати дітям щастя – це зробити їх бажання морально виправданими”.

У сім'ї найтоншими доторканнями батька і матері до дитячого серця і розуму пишеться наймудріша, найскладніша і водночас найпростіша – тому, що вона доступна кожному батькові і матері – сторінка книги, яка називається суспільством.

У процесі сімейного виховання у дитини формуються основні цінності, якими вона має дорожити, – любов до батьків, рідних, взаємоповага, бажання прийти на допомогу у будь-яку хвилину. Діти вчаться цінувати бажання і прагнення батьків. Любов дітей до матерів і батьків – це радість затрати духовних сил в ім'я того, щоб принести щастя улюбленій людині.

У багатій спадщині В.О. Сухомлинського окремо слід виділити неперевершений засіб впливу на дітей – педагогічні казки, які окремими виданнями були опубліковані після смерті їх автора. Педагогічні казки В.О. Сухомлинського – дивосвіт малят, розкритий очима мудрого наставника, який не повчає дітей, не спонукає чи заохочує їх, а просто йде поруч радіючи разом з ними кожному новому відкриттю.

Педагогічні казки В.О. Сухомлинського нібито опосередковано, непомітно зовні, але активно й ефективно виховують у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку найкращі людські почуття, формують перші навички людяності у взаєминах один між одним. Тому й досі продовжують публікувати повчальні казки видатного педагога на сторінках педагогічної преси, а саме в журналах „Дошкільне виховання”, „Дошкольное воспитание”, „Палітра педагога”, „Рідна школа”, „Початкова школа” та багатьох інших.

В цілісному вигляді гуманістичні педагогічні ідеї В. О. Сухомлинського вперше викладені в „Етюдах про комуністичне виховання” (1967). Ось найголовніші з них: довіра й повага до дитячої особистості, погляд на навчальну діяльність школярів як на насичений творчими відкриттями процес пізнання та самопізнання, обмеження сфери впливу колективу на особистість, виховання без покарань, велика роль слова та особистості вчителя для дитини. Вищеозначені погляди Сухомлинського на виховання викликали обурення з боку офіційної педагогіки, тому праця „Етюди про комуністичне виховання” були піддані нищівній критиці (Б. Ліхачов, В.Кумарін, Л.Гордін, В. Коротов), а сам Василь Олександрович звинувачений у проповіді „абстрактного гуманізму”.

Позбавлений можливостей відстоювати свою позицію в педагогічній пресі через відмову друкувати його статті, в умовах цькування В. О. Сухомлинський продовжує розвивати свої ідеї в таких загальновідомих творах, як „Серце віддаю дітям” (1968 – НДР, 1969 – Україна), „Павлівська середня школа” (1969), „Народження громадянина” (1970).

Ось основні ідеї, які розвивав Василь Олександрович у своїх працях:

- любов до дитини;
- розвиток творчих сил кожної окремої особистості в умовах колективної співдружності;
- культ природи, природа як найважливіший засіб виховання почуття прекрасного і гармонії;
- розробка демократичних педагогічних засобів і методів навчання й виховання (повага, заохочення, опора на позитивне, моральне покарання);
- звернення до внутрішнього світу дитини, опора на її сили, внутрішній потенціал;
- розвиток ідеї „радість пізнання”, тобто емоційне сприйняття процесу навчання;
- демократизація структури управління навчально-виховним процесом у школі (психологічний і педагогічний семінари, школа для батьків тощо) [11, с.384–385].

Ці положення були підпорядковані ідеї комуністичного виховання. При цьому комунізм виступає у В.О. Сухомлинського як суспільство щасливих, гармонійно розвинених людей, де

панують високоморальні відносини, утверджується соціальна справедливість, розвивається висока духовність. Водночас він говорить і про суспільні вади. Суперечності, що виникають між запланованим виховним впливом та стихійним впливом навколишнього середовища, видатний педагог називає „педагогічним дисонансом” і наголошує: „Чим різкіший дисонанс між передбаченими та ненавмисними засобами виховання, які являють собою середовище для формування суспільних інстинктів людини, тим важче виховувати, тим важче формувати те, що в практиці зветься голосом совісті” [9, с.300].

Життєва та науково-педагогічна дорога В.О.Сухомлинського ніколи не була встелена трояндами. Чимало проблем виникало з публікацією творів, автору радили їх доповнити, переробити. Нерідко редакторські висновки та рецензії на його книги рясніли різного роду звинуваченнями, але Василь Олександрович намагався відстояти свої принципи, іноді був змушений іти на поступки, доповнюючи книги і статті цитатами класиків марксизму-ленінізму, політичних діячів, посиланнями на матеріали партійних з'їздів тощо.

Педагогічна спадщина видатного педагога має різноплановий, багатоаспектний характер. Акумулюючи найкращі надбання класичної вітчизняної і зарубіжної педагогіки, В.О. Сухомлинський на основі узагальнень тривалого широкомасштабного експерименту запропонував неординарні підходи до вирішення актуальних проблем навчання і виховання. І не випадково з роками не згасає, а, навпаки, зростає інтерес до педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського не лише в Україні, а й у світі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Барабаш С. Б. Філософія серця, або гуманізм Василя Сухомлинського / С. Б. Барабаш // Дзеркало тижня. – 2001. – № 39.
2. Ковальчук В. І. Спогади про В. Сухомлинського / В. І. Ковальчук. – К. : Рад. школа, 1990.
3. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський // Рад. школа. – К., 1978.
4. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори : у 5 т. – К., 1977. – Т. 5. – С. 410–414.
5. Сухомлинський В. О. Вибрані твори / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 4. – С. 501.
6. Сухомлинський В. О. Вибрані твори / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 1. – С. 501.
7. Сухомлинський В. О. Вибрані твори / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 1. – С. 612.
8. Сухомлинський В. А. Мудрость родительской любви / В. А. Сухомлинский. – М. : Молодая гвардия, 1988. – 303 с.
9. Сухомлинський В. О. Народження громадянина / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори : у 5 т. – К., 1987. – Т. 3. – С. 300.
10. Сухомлинський В. О. Слово вчителя в моральному вихованні / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори : у 5-ти т. – Т. 5. – К., 1977. – С. 321–330.
11. Сухомлинський В. О. Школа і природа / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори : у 5 т. – К., 1977. – Т. 5. – С. 549.

Анотація

В.В.Розгон

Гуманістическіе ідеї виховання В.А.Сухомлинського на сторінках науко-педагогіческіх журналів

В статті проаналізовані гуманістическіе взгляди В.А. Сухомлинського на виховання дітей в установах освіти і в сім'ї. Вказані основні науко-педагогіческіе журнали, в котрих були опубліковані статті і твори великого педагога.

Ключеві слова: *гуманізм, публікація, педагог, наука, преса, моральні цінності.*

Summary

V.V.Rozgon

Humanistic Ideas of Upbringing of V.O.Sukhomlyns'kyi at the Pages of Scientific-Pedagogical Magazines

This article analyzes the humanistic views of Vasyl' Sukhomlyns'kyi as for children's education in educational institutions and in families. Also, this article tells us about the main scientific and educational magazines, which published articles and works of the great teacher.

Keywords: *humanism, publication, teacher, scientific press, moral values.*

Дата надходження статті:

„1” вересня 2011 р.